

Палюх Андрій Ярославович,
кандидат технічних наук, доцент,
Тернопільський національний
технічний університет

СИСТЕМА ІНСТИТУЦІЙ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Відповідно до статті 49 Конституції України «кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя» [1].

Видається, не випадковим поєднання на конституційному рівні положень про розвиток фізичної культури і спорту з положеннями про право на охорону здоров'я тощо у межах однієї статті. З охороною здоров'я безпосередньо пов'язана і фізична культура, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людей.

Державна політика України в цій галузі визначається Законом України "Про фізичну культуру і спорт" від 24 грудня 1993 р. з відповідними змінами і доповненнями. Його стаття 3 присвячена правам громадян у сфері фізичної культури і спорту. Зокрема, громадяни мають право займатися фізичною культурою і спортом незалежно від ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак. Це право забезпечується шляхом:

- вільного вибору видів спорту та фізкультурно-спортивних послуг;
- доступності та безпечності занять фізичною культурою і спортом;
- захисту прав та законних інтересів громадян;
- створення закладів фізичної культури і спорту;

- об'єднання громадян у громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості;
- здобуття спеціальної освіти та здійснення відповідної професійної діяльності [2].

Згаданим законом та іншими нормативно-правовими України визначаються особливості реалізації прав громадян у сфері фізичної культури і спорту. Йдеться, зокрема, про систему уповноважених інституцій, які включають:

1) центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізацію державної політики у сфері фізичної культури та спорту, за сприяння відповідно інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування.;

2) спортивні клуби є закладами фізичної культури і спорту, які забезпечують розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів спорту, здійснюють фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну діяльність, надають фізкультурно-спортивні послуги;

3) дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю; школи вищої спортивної майстерності; центри студентського спорту вищих навчальних закладів;

4) центри олімпійської підготовки - заклади фізичної культури і спорту, які забезпечують підготовку спортсменів національних збірних команд з олімпійських видів спорту шляхом проведення постійно діючих навчально-тренувальних зборів на спортивних спорудах, де створені умови для проживання, харчування спортсменів, належного медичного та наукового забезпечення їх підготовки, та участь спортсменів у відповідних змаганнях.

5) фізкультурно-оздоровчі заклади (центри, комплекси, клуби, студії тощо) - заклади фізичної культури і спорту, які здійснюють фізкультурно-оздоровчу діяльність; центри фізичного здоров'я населення, які здійснюють діяльність шляхом залучення різних груп населення, зокрема соціально

незахищених, до занять фізичною культурою; центри фізичної культури і спорту інвалідів

б) колективи фізичної культури є громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості, які створюються та функціонують на підприємствах, в установах, організаціях з метою здійснення фізкультурно-оздоровчої діяльності за місцем роботи громадян. Такі колективи можуть бути осередками фізкультурно-спортивних товариств.

7) фізкультурно-спортивні товариства; спортивні федерації (асоціації, спілки, об'єднання тощо) - громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості; громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості учнів та студентів; громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості ветеранів фізичної культури і спорту;

8) Національний олімпійський комітет України - громадська організація фізкультурно-спортивної спрямованості, основним завданням якої є забезпечення розвитку олімпійського руху в Україні як складової частини міжнародного олімпійського руху;

9) суб'єктами паралімпійського і дефлімпійського руху в Україні є національні спортивні федерації інвалідів або їх спілки, що є членами Міжнародного паралімпійського комітету, Міжнародного спортивного комітету глухих, які діють відповідно до Конституції Міжнародного паралімпійського комітету, Конституції Міжнародного спортивного комітету глухих.

10) Спортивний комітет України - громадська організація фізкультурно-спортивної спрямованості, основним завданням якої є забезпечення розвитку в Україні неолімпійського спорту [2-3].

Водночас слід підкреслити, що визначальну роль і значення у системі уповноважених інституцій, діяльність яких спрямована на реалізацію прав громадян у сфері фізичної культури і спорту, фізичних і/ або юридичних осіб, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізичної

культури і спорту. Таке занадто узагальнене визначення суб'єктів спортивного права на практиці спричиняє цілу низку правозастосовчих проблем, пов'язаних передусім з порядком заснування спортивних організацій, умовами взаємодії між засновниками, здійсненню контролю за їхньою діяльністю, формами реалізації права на встановлення корпоративних правил, умов, стандартів проведення спортивних змагань, чемпіонатів, тощо.

Однак, системно-функціональне тлумачення змісту легального визначення суб'єктів у сфері фізичної культури і спорту вказує на те, що визначальною (конститутивною) ознакою цих суб'єктів є спрямованість їхньої діяльності на розвиток фізичної культури і спорту. Водночас закон визначаючи відповідних учасників правовідносин не дає відповідь на питання: чи має спортивна діяльність, як господарська, так і професійна (трудова), виключний характер та в яких організаційно-правових формах мають право функціонувати юридичні особи, що надають спортивні послуги [4].

Як бачимо, як у теорії, так і на практиці виникає чимало проблемних питань щодо суб'єктного складу та інституційного механізму реалізації прав громадян у сфері фізичної культури і спорту.

Не знімаючи відповідальність з держави, її органів публічної влади і посадових осіб, громадянських організацій і т.д., ми переконані, що домінуючу роль тут має відгравати людина, особливо соціально активна. Кожен громадянин держави має усвідомити необхідність докладання максимальних зусиль у використанні доступних засобів фізичної культури та спорту для підвищення своєї фізичної підготовленості, функціональних можливостей організму, зміцнення здоров'я, профілактики захворювань; організації активного дозвілля, сприяння успішній соціалізації на всіх етапах життєдіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, ст. 141.

2. Про фізичну культуру і спорт: Закон України 24 грудня 1993 року № 3808-XI. Відомості Верховної Ради України., 1994, № 14, ст.80.

3. Вавренюк С.А. Механізми державного управління розвитком фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління 25.00.02 – механізми державного управління Х., 2015 205с.

4. Заярний О Суб'єкти спортивних правовідносин. Юридичний Вісник України. № 52 (861), 31 грудня 2011 р.-06 січня 2012 р. <https://juscutum.com/subiekti-sportivnikh-pravovidnosin/>